

Josep Pla entre els seus

Vaig veure la primera representació —l'estrena mundial, en deien— de l'obra de Flotats sobre textos de Pla al teatre Poliorama de Barcelona, en un clima d'esdeveniment cultural que tenia molt, també, de festa social. La representació va discórrer, impecable, enmig d'un gran silenci que era d'atenció, de curiositat i d'interès, però que només en un parell d'ocasions es va trencar amb discretes mostres sonores d'una certa complicitat. En acabar, els aplaudiments van sonar educats i compactes, però no van ser excessivament perllongats i només van augmentar de to quan, a la fi, Flotats va alçar enlaire i es va posar sobre el cor un llibre que tothom va suposar que era de Pla.

L'endemà, els crítics teatrals van dir tot el que calia sobre l'obra i la seva representació. Al cap d'un mes, amb el record molt viu d'aquella primera sessió gairebé acadèmica, vaig repetir l'experiència en l'ambient totalment divers de Palafrugell. Allà, en un Centre Fraternal vell i destaralatat, s'hi respirava un clima d'envelat en dia de festa major. L'escenari era petit i les butaques incòmodes, però el local vessava de gent, l'expectació era total i la complicitat va ser absoluta. Cada frase de Pla, potenciada per la dicció i el gest de Flotats, trobava immediatament el ressò de la riassa, del somriure, del cop de cap afirmatiu com a expressió d'una conformitat generalitzada. Les paraules de Pla, les mínimes referències planianes de l'atrezzo, l'escenografia i el vestuari, connectaven amb un món espès de records personals, d'anècdotes escoltades o viscudes, de coneixença o de veïnatge. Les múltiples al·lusions del text al paisatge i a la gent del rodal eren rebudes amb generoses mostres de satisfacció. Algunes frases concretes —això succeeix sempre amb Pla— s'adequaven com un quant al moment present, talment com si haguessin estat escrites el dia abans. D'entre elles, les referides a l'àmbit municipal esdevenien sarcàstiques a la llum de les actuals evidències; llavors la riassada general era enorme, punyent. Així, els assistents —autòctons o forasters—, que per arribar al Fraternal havien hagut de travessar la remodelada Plaça Nova, es podien identificar amb aquella sentència: "A l'Ajuntament de Palafrugell tothom parla d'estètica, i ara mateix no es pot passar per cap carrer de la ciutat". Afirmació que venia refermada per una altra que Flotats deixava anar poc després: "La característica de l'arquitectura moderna és la pretensió, l'enravenament sistemàtic; és una obra de tibats".

I així fins a l'infinit, en un clima casolà, càlid, íntim. La gent escoltava molt, però tampoc no s'estava de tossir, com si fos a casa seva. De fora estant arribaven els crits d'algun brètol nocturn, els lladrucs insistents d'un gos; tot plegat posava un fons familiar i realista als mots insuperables de Pla sobre el paisatge de cada dia; el mas, Boet, la carretera de Sant Sebastià, la pineda, l'ermita, el mar, els cementiris dels quatre pobles veïns. No calia ni que Flotats es posés la gavardina i la boina; quan ho va fer, feia estona que Josep Pla era allà, entre els seus. Havia tornat de lluny, com d'un llarguíssim viatge, a aquell "local que durant anys i anys havia estat l'àgora de Palafrugell" i on "la concentració humana era tan espessa i atapeïda que hi havia vist suar les parets". Aquell era el seu món, el seu país, i —com deia la frase final de l'obra— "explicar més coses seria innecessari".

NARCÍS-JORDI ARAGÓ